

**PROGRAMMA VAN MAATREGELEN BIJ
ARCHEBO-RAPPORT 2019B252**

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN DIEST – MICHEL THEYSSTRAAT

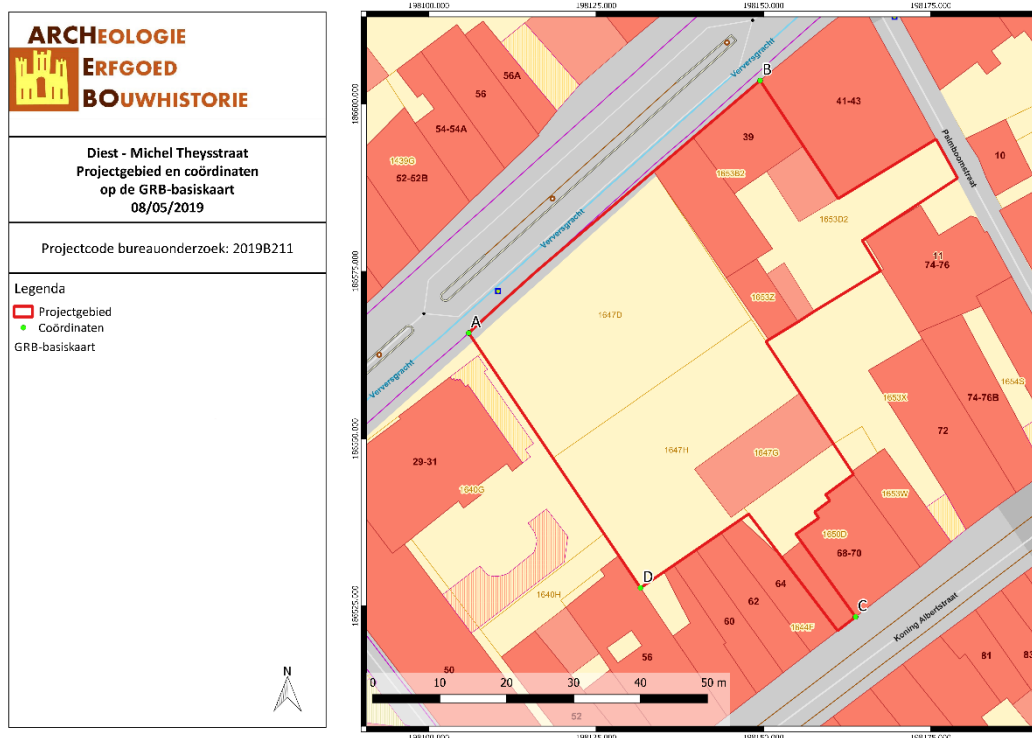
J. CLAESSEN, B. VAN GENECHTEN,
E. AUDENAERT & K. BOUCKAERT

DECEMBER 2020

1 ALGEMEEN

Administratieve gegevens / Technische Fiche

Onderzoek:	Programma van maatregelen. Diest – Michel Theysstraat																								
Opdrachtnemer:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaeken Jan Claesen																								
Projectleiding:	Jan Claesen																								
Erkend archeoloog:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014																								
Locatie:	Vlaams-Brabant, Diest, Michel Theysstraat 39 en Koning Albertstraat 68-70																								
Coördinaten :	<table border="0"> <tr> <td>A</td> <td>X</td> <td>198105.955</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>186565.800</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>X</td> <td>198149.512</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>186603.537</td> </tr> <tr> <td>C</td> <td>X</td> <td>198163.779</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>186523.373</td> </tr> <tr> <td>D</td> <td>X</td> <td>198131.631</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>186527.707</td> </tr> </table>	A	X	198105.955		Y	186565.800	B	X	198149.512		Y	186603.537	C	X	198163.779		Y	186523.373	D	X	198131.631		Y	186527.707
A	X	198105.955																							
	Y	186565.800																							
B	X	198149.512																							
	Y	186603.537																							
C	X	198163.779																							
	Y	186523.373																							
D	X	198131.631																							
	Y	186527.707																							
Kadastrale percelen:	Diest, afdeling 1, sectie A, perceelnummers 1647D, 1647G, 1647H, 1650D, 1653B2, 1653D2 & 1653Z																								

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2020).

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Aanleiding van het vooronderzoek

Op het projectgebied, met een totale oppervlakte van ca. 2.669 m², zal een deel van de huidige bebouwing gesloopt worden om plaats te maken voor een nieuwbouw met een kelderverdieping. Deze kelderverdieping zal bestaan uit een parking, bergingsruimtes en trap-/lifthal. De totale oppervlakte van de kelderverdieping bedraagt 1559,85 m². De keldervloer zal op een diepte van -3 m worden ingebracht. De vloer zelf zal een dikte van 30 cm hebben, wat de totale verstoringsdiepte op 3,30 m brengt t.o.v. het maaiveld.

De volledige contour van de ondergrondse kelderverdieping wordt voorzien van een secanswand, hierna worden deze verankerd.

In de te behouden gebouwen worden geen grote bijkomende bodemingrepen of uitgravingen gedaan. In deze gebouwen licht momenteel een betonnen vloer en deze blijft behouden.

Figuur 2: Toekomstplan (D&D architecten bvba, 2020)

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat binnen het projectgebied bebouwing aanwezig is sinds ca. 1745-1748 tot nu. Vanaf de Villaretkaart is er bebouwing zichtbaar

binnen het terrein. Gezien de ligging binnen de historische stadskern van Diest is het mogelijk dat het terrein ook voordien bebouwd was. Binnen het terrein staat namelijk een delen van het Cellebroedersklooster. In de tweede helft van de 15de eeuw bouwden de Cellebroeders een nieuwe kerk en in de tweede helft van de 18de eeuw werd het klooster vernieuwd dat in tussentijd reeds tot een heel complex was uitgegroeid. Het klooster stond in het zuidwesten van het terrein, in het noordoosten heeft de Brouwerij De Drie Kronen gestaan. Deze brouwerij is nu een beschermd monument, net zoals de kapel van de Cellebroeders.

Volgens de Bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied omschreven als OB, onder bebouwing. Binnen een straal van 500m rond het projectgebied wordt de bodem gekarteerd als OB (onder bebouwing) en OT (vergraven terrein). Het projectgebied ligt op een zuidoost-gerichte helling een de Verversgracht, een aftakking van de Oude Demer. De Verversgracht stroomt langs de noordwestelijke grens van het terrein. Ten noordwesten van het projectgebied, op een NO-ZW as, stroomt de Oude Demer. Ca. 400m ten noorden van het terrein stroomt de Demer en ca. 500m ten oosten stroomt de Begijnebeek.

Topografisch en hydrografisch gezien is de verwachting naar goed bewaarde **Stentijdsites hoog**. Het projectgebied ligt op een zuidoost-gerichte helling, binnen een gradiëntzone van de natte Oude Demer-vallei naar het hoger gelegen plateau. Echter door de bouw van de Stad Diest zijn deze mogelijk verstoord geraakt. De aanwezigheid kan echter nooit volledig uitgesloten worden zoals bijvoorbeeld bij het onderzoek nabij het Bogaerdenklooster, maar de verwachting naar bewaring is eerder laag. Het is evenwel ook mogelijk dat sporensites uit latere periodes bewaard zijn.

Resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem

Binnen het projectgebied zal een deel van de bestaande bebouwing gesloopt worden en een nieuwbouw, voorzien van een kelderverdieping, opgetrokken worden. De totale oppervlakte van het projectgebied is ca. 2.669 m².

Op 5 en 6 augustus werd binnen het projectgebied een proefputtenonderzoek uitgevoerd. Dit leverde archeologische resten in de vorm van muurwerk en begraving op. De geplande werken zullen de aanwezige archeologie vernietigen. Om deze reden wordt vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving geadviseerd.

Figuur 3: Allesporenplan (Archebo bvba, 2019).

Gemotiveerd advies

Het gemotiveerd advies is gebaseerd op basis van het verslag van resultaten na een door ARCHEBO bvba op 5 en 6 augustus 2019 uitgevoerd proefsleuvenonderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringswijze is.

Op basis van de verzamelde gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een proefsleuvenonderzoek, wordt archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aanbevolen. Het onderzoeksgebied krijgt namelijk een hoge waardering. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied zijn archeologische resten in de vorm van muurwerk en begraving aangetroffen.

Vraagstelling & onderzoeksdoelen

Een archeologische opgraving heeft tot doel de informatie uit het bodemarchief in de vorm van een archeologisch ensemble te behouden en te ontsluiten door archeologische sites, sporen en artefacten vrij te leggen en te onderzoeken.

De hieronder weergegeven vragen gaan uit van de archeologische verwachting zoals opgesteld op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem. Bij het aantreffen van resten die op basis van het vooronderzoek niet verwacht worden, kan het nodig zijn aanvullende onderzoeksvragen te stellen en te beantwoorden.

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Zijn er menselijke resten aanwezig? Zo ja, bevinden deze zich in anatomisch verband?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de ontwikkeling van Diest?

Het archeologisch onderzoek kan enkel als volledig beschouwd worden als er geen archeologische waarden meer aanwezig zijn binnen het bereik van de geplande bodemingrepen. Bovendien dient het onderzoek voldoende informatie voort te brengen om een antwoord te kunnen geven op bovenstaande vragen.

Onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode & technieken

Afbakening in omvang en diepte

Er wordt voorgesteld een deel van het projectgebied vlakdekkend op te graven. Het betreft daarbij een zone van ca. 1.650 m² waar zowat de toekomstige kelderverdieping zal ingepland worden. De bestaande en te behouden bebouwing worden hier niet mee in verval, alsook de meest oostelijke zone en de zuidelijke zone niet. De meest noordoostelijke werkputten bij het vooronderzoek (WP6 en WP7) hebben een te grote verstoringsgraad tot 2m diepte om ook deze zone mee op te nemen in het vervolgonderzoek. Op de plaats van wp 6 en 7 komen in de nieuwe toestand geen diepe bodemingrepen (geen parkeerkelder). In de zuidelijke zone zullen geen bodemingrepen plaatsvinden en hier is behoud *in situ* mogelijk.

De opgraving dient te gebeuren conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk (CGP hoofdstuk 15). Het gaat hierbij om een site met complexe stratigrafie, waarbij de werkputten werden aangelegd tot op de archeologisch relevante niveaus. Bij het proefputtenonderzoek werden minstens vijf relevante archeologische niveaus aangesneden, waarbij de natuurlijke moederbodem niet bereikt werd. Een eerste niveau bevindt zich op ca. 40 cm onder het huidig maaiveld, een tweede niveau op ca. 90 à 100 cm, een derde niveau op ca. 140 à 160 cm, een vierde niveau op ca. 220 à 240 cm en een vijfde niveau op ca. 280 à 300 cm. Aangezien de toekomstige bodemingrepen voor de kelderverdieping tot ca. -3,30 m diep zullen plaatsvinden, dient er ook een zesde niveau aangelegd te worden tot op de moederbodem of tot op een maximale diepte van -3,60 m onder het huidig maaiveld (3,30 m + 30 cm buffer) indien de moederbodem niet bereikt wordt. Indien de secanswand verankerd wordt op grote diepte, dient voorafgaandelijk en in samenspraak met de erkend archeoloog een plan opgesteld te worden hoe er een zo minimaal mogelijke impact is op het archeologische erfgoed en de opgraving niet in het gedrang komt.

Niveaus	Onder maaiveld
1 ^{ste} niveau	Ca. 40 cm
2 ^{de} niveau	Ca. 90-100 cm
3 ^e niveau	Ca. 140-160 cm
4 ^e niveau	Ca. 220-240 cm
5 ^e niveau	Ca. 280-300 cm
6 ^e niveau	Moederbodem of 360 cm

Elk archeologisch niveau dient volledig opgegraven te worden alvorens te verdiepen naar het volgende vlak. De afgraving gebeurt door een graafmachine met een gladde bak. Opgelegde opgravingsvlakken mogen niet betreden worden met de kraan of ander zwaar materiaal.

Het staat de erkende archeoloog vrij om te bepalen of de opgraving zal gebeuren in één of meerdere opgravingsputten. De omvang van iedere werkput is dusdanig dat er een accuraat ruimtelijk zicht wordt gegarandeerd en dat alle plannen naadloos aansluiten om te komen tot overzichtelijke opgravingsplannen van de vindplaats(en). De vorm en omvang van de individuele werkputten moet toelaten om een duidelijk overzicht van de sporen, spoorcombinaties en structuren te verkrijgen, zonder deze te lang aan degradatie bloot te stellen.

Gezien de opgravingsdiepte (tot -3,60 ù) is het mogelijk dat er maatregelen genomen moeten worden tegen overlast door regen- en/of grondwater, die niet schadelijk zijn voor het bodemarchief dit in de vorm van bemaling.

De grondafvoer moet zo georganiseerd worden dat het archeologisch onderzoek hier geen nadelige gevolgen van ondervindt.

Figuur 4: Vervolgonderzoek (Archebo bvba, 2020).

Algemene registratie

Alle sporen worden opgeschoond, gefotografeerd en ingemeten met een GPS-nauwkeurigheid. Archeologische sporen worden na couperegistratie en (eventuele) staalname steeds in hun geheel uitgegraven. Kleine structuren (o.a. greppels en paalkuilen) worden manueel uitgehaald. Diepe grachten en diepe kuilen kunnen machinaal uitgegraven worden. Het machinaal verdiepen gebeurt in lagen van hoogstens 5 cm onder begeleiding van een archeoloog. Vondsten worden gescheiden ingezameld per spoor en per vondstcategorie.

Bij het aanleggen van de werkputten wordt rekening gehouden met het aanleggen van profielen. De algemene bodemgesteldheid van het terrein is deels gekend op basis van het proefputtenonderzoek. Tijdens dit

proefputtenonderzoek werd de natuurlijke moederbodem evenwel nooit bereikt. Het staat de veldwerkleider vrij te bepalen hoeveel bijkomende profielen gedocumenteerd moeten worden in aanvulling op deze uit het proefsleuvenonderzoek. Idealiter zouden er twee dwarsprofielen (noordwest-zuidoost en zuidwest-noordoost) bekomen moeten worden om een goede studie mogelijk te maken van de bodemopbouw over het gehele terrein.

Staalname gebeurt eveneens volgens de Code van Goede Praktijk. Stalen worden voornamelijk genomen in functie van de onderzoeksvragen of indien deze uiterst interessant lijken. Voor de landschappelijke vraagstellingen kunnen geologisch materiaal, pollen, zaden en vruchten, hout en ander vegetatief plantenmateriaal,... interessant zijn. Voor de culturele vraagstellingen kunnen dierlijke resten, plantkundige resten,... interessant zijn. Naar dateringsdoeleinden toe kan staalname gebeuren in functie van ¹⁴C-datering of dendrochronologie. Indien tijdens het veldwerk blijkt dat er onzekerheid is over de uitvoering van bepaalde staalnames zal de betrokken specialist hierbij betrokken worden. De monsters werden handmatig ingezameld waarbij gelet werd op de positie van het monster in het spoor en mogelijke contaminatie (bioturbatie, ...).

Met betrekking tot conservatie worden geen specifieke handelingen of vereisten voorzien tijdens het veldwerk. Er worden specifieke maatregelen getroffen bij het aantreffen van hout, leder, metaal of glas. Indien nodig wordt een conservator geraadpleegd.

Er dient tijdens het vlakdekkende onderzoek bijzondere aandacht besteed te worden aan de uitvoering van metaaldetectie. Zowel het aangelegde vlak als de storthopen dienen met een metaaldetector gecontroleerd te worden op signalen.

De archeologische opgraving wordt als succesvol beschouwd indien alle waargenomen archeologische entiteiten op een wetenschappelijke wijze onderzocht zijn, er een beargumenteerd antwoord op de onderzoeksvragen geformuleerd kan worden en het eindrapport wordt opgeleverd.

Context gebonden bepalingen

Tijdens het vooronderzoek in de vorm van proefputten is duidelijk geworden dat er heel wat muurresten aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied. Muren worden in detail gedocumenteerd in functie van de identificatie van fundering en opgaand muurwerk, bouwnaden en dergelijke meer. Van muren worden enkel de omtrek, bouwnaden en eventuele negatieve indrukken ingetekend. Baksteenformaten worden genoteerd (lengte x breedte x dikte). Muren worden in hun geheel en in delen volledig gefotografeerd, frontaal, met overlapping in de foto's. Van de mortel van elke niet dateerbare muur worden stalen genomen voor datering. Indien de mortel houtskool bevat, worden er 5 stalen genomen; hierbij wordt er gelet dat de houtskool afkomstig is van jong hout. De stalen worden bij voorkeur genomen door een expert. Indien de mortel geen houtskool bevat, worden er minstens 3 stalen genomen.

Ook werden er in het vooronderzoek reeds menselijke resten aangetroffen (deels in anatomisch verband). De verwachting is dat er binnen het onderzoeksgebied inhumatiegraven aanwezig kunnen zijn. Voor een degelijke wetenschappelijk onderzoek mogelijk te maken dient een beroep gedaan te worden op een fysisch antropoloog, zowel tijdens het veldwerk als tijdens de verwerking van de resultaten. De rapportering en de uitwerking van het skeletmateriaal moet gebeuren conform de CGP. Elk individueel graf wordt gefotografeerd. de skeletten worden vrijgelegd, schoongemaakt, gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/10 (handmatig of via digitale 3D-fotografie met duidelijk zichtbare topografisch verankerde merktekens die in een digitaal plan kunnen verschaald worden) en beschreven aan de hand van skeletfiches. Deze fiches worden ter beschikking gesteld als deel 7 binnen de Code van Goede Praktijk. Het schoonmaken gebeurt met aangepast opgravingsmateriaal, zonder schade aan het beendermateriaal te berokkenen. Rechtstreeks contact met sterk zonlicht dient vermeden te worden aangezien de beenderen niet te snel mogen drogen. Er worden per skelet overzichtsfoto's genomen langs hoofd- en

voereinde (zo horizontaal mogelijk), alsook detailfoto's aan de handen, voeten, hoofd en nekwervels (na het wegnemen van de onderkaak). Alle skeletten die zich in context en anatomisch verband bevinden en dermate volledig zijn dat ze relevant en waardevol zijn in functie van een eventueel antropologisch, paleo-pathologisch vervolgonderzoek, worden geregistreerd en geborgen in kunststof verpakkingen, de resten van de linker- en rechterhand en van de linker- en rechtervoet worden elk in een apart kunststof verpakking bij het skelet bijgehouden. Het hoofd wordt volledig met de schedelinhoud en omringende aarde ingezameld. Het bergen van het skelet gebeurt dermate dat het uitleggen nadien eenvoudig kan verlopen (links-rechts gescheiden en ook de voornaamste lichaamsdelen gescheiden). Na het bergen van het skelet wordt de grond onder het skelet volledig bemonsterd en uitgezeefd op een zeef met maaswijdte van 2 mm. Skeletmateriaal dat niet meer *in situ* of anatomisch verband ligt, wordt verzameld en beschouwd als losse vondst. Deze selectie en het bergen wordt uitgevoerd onder coördinatie van de begeleidende antropoloog. Er si bij de registratie en berging bijzondere aandacht voor elementen die informatie verschaffen over het fysieke aspect van de funeraire structuren (in volle grond, kisten, grafkelders, grafstenen,...), aan het begrafenisritueel (spatiale organisatie, bijgiften, positie van het lichaam en de ledematen, elementen die kunnen wijzen op een begraafing met kledij of in een lijkwade, balseming (pollenanalyse),...). Bij het aantreffen van grafkelders wordt gelet op de aanwezigheid van beschilderingen op de wanden binnenin. Deze, alsook grafstenen, worden uitvoerig gedocumenteerd. De aangetroffen grafkisten worden behandeld als constructiehout zoals beschreven in hoofdstuk 15.6 van de Code van Goede Praktijk.

Bepalingen m.b.t. bemaling

Gezien de uitgravingsdiepte is het mogelijk dat bemaling nodig is tijdens het archeologisch onderzoek. De exacte uitvoering en plaatsing dient tijdens het archeologisch onderzoek bekeken te worden, rekening houdend met de organisatie en uitvoering van het onderzoek. Hierbij moet rekening gehouden worden met de aanwezige archeologische sporen en structuren. De bemaling dient zo geplaatst te worden dat er minimale schade wordt veroorzaakt aan het archeologisch erfgoed.

Randvoorwaarden

Het opbreken van de verharding is reeds onderdeel van de opgraving en dient also door het archeologisch team te worden opgevolgd. Voor de start van de werken, dient er overleg plaats te vinden met alle partijen, zijde: archeoloog, architect, uitvoerder, stabiliteitsingenieur, veiligheidscoördinator, ... waarbij de uitvoeringswijze en -noden van alle partijen worden aangekaart en op elkaar afgestemd.

Kostenraming

Voor de raming van de archeologische opgraving van dit onderzoek wordt uitgegaan van een vermoedelijke hoeveelheid (VH) van 45 dagen met een team van 1 erkende archeoloog en 4 assistent-archeologen.

Er wordt bij de kostenraming voorzien in de kost en het transport van een graafmachine (VH 47). In overleg met de opdrachtgever staat het deze vrij om zelf te voorzien in een graafmachine mits de graafmachine en de machinist voldoen aan de gestelde voorwaarden uit de Code van Goede Praktijk. Overeenkomstig de Code van Goede Praktijk (CGP hoofdstuk 15) is de gebruikte graafmachine van een type dat toelaat zowel horizontale vlakken aan te leggen als de stratigrafie te volgen en dat geen schade toebrengt aan de blootgelegde sporen. De graafbak heeft geen tanden.

Gezien de specifieke context van de opgraving, dient tevens voorzien te worden in voldoende budgetten om specifiek hieraan gerelateerde sporen en structuren te onderzoeken. Hierbij wordt gewerkt in vermoedelijke

hoeveelheden (VH). De posten worden opgesplitst in waarderingen en metingen. Deze VH werden bepaald op basis van de ervaring van de veldwerkleider met dergelijke sites.

Na een assessment kan een selectie van de genomen stalen tijdens het veldwerk verder worden onderzocht en/of gedateerd. De stalen worden op hun potentieel gewaardeerd alvorens ze voor verdere analyse worden aangedragen.

Waardering

Meting:

- 10 VH waardering hout (dendrochronologie + determinatie)
- 10 VH macroresten
- 14 VH waardering botmateriaal
- 2 VH waardering pollenstalen
- 5 VH archeozoölogie
- 4 VH waardering houtskoolstalen (C14+determinatie)
- 8 VH waardering mortel

Analyse en datering

Meting:

- 10 VH dendrochronologie
- 5 VH macroresten
- 14 VH botmateriaal
- 2 VH pollenstalen
- 2 VH archeozoologisch onderzoek
- 4 VH C14-datering houtskool
- 8 VH mortelanalyse

In de kostenraming wordt tevens een post voor conservatie voorzien

Meting:

- 8 VH conservatie aardewerk
- 15 VH conservatie metaal
- 5 VH conservatie glas
- 5 VH conservatie leder

De optelling van alle kosten geeft een totale geschatte kostprijs van 220.000,00 (excl. BTW) (zie onderstaande tabel).

TYPE	AANTAL
Veldwerk	
Leidinggevend archeoloog	60 VH (dag)
Assistent archeoloog	60 VH (dag) x 4
Fysisch antropoloog	15 VH (dag)
Graafmachine	47 VH (dag)
Transport graafmachine	1 TP
Werfinrichting	1 TP

Assessment	25 VH (dag)
Verwerking	50 VH (dag)
Rapportering	75 VH (dag)
Consult specialisten	10 VH (dag)
Natuurwetenschappelijke onderzoeken	
Waardering hout	10 VH
Waardering macroresten	10 VH
Waardering botmateriaal	14 VH
Waardering pollenstalen	2 VH
Waardering archeozoölogie	5 VH
Waardering houtskoolstalen	4 VH
Waardering mortel	8 VH
Dendrochronologie	10 VH
Analyse macroresten	5 VH
Analyse archeozoölogie	5 VH
Analyse pollenstalen	2 VH
C-14 datering	4 VH
Mortelanalyse	8 VH
Conservatie	
Aardewerk	8 VH
Metaal	15 VH
Glas	5 VH
Leder	5 VH
TOTAALPRIJS (EXCL. BTW)	220.000,00 euro

Noodzakelijke competenties van het opgravingsteam

Het onderzoek kan enkel uitgevoerd worden door of onder de autoriteit van een erkende archeoloog. Hij of zij dient te beschikken over minstens 240 werkdagen opgravingservaring, waarvan minstens 25 werkdagen op stedelijke context (complexe verticale stratigrafie).

Overeenkomstig de Code van Goede Praktijk (CGP hoofdstuk 15) kan buiten het opgravingsteam (bestaande uit 1 erkende archeoloog en 3 assistent-archeologen) ook beroep gedaan worden op volgende actoren: conservator, natuurwetenschapper, materiaaldeskundige en fysisch antropoloog. Indien – overeenkomstig de CGP – de interventie van deze actoren vereist is tijdens het veldwerk, de assessment of de verwerking, wordt de hulp van deze externe specialisten ingeroepen (cfr. Consult specialisten in kostenraming).

Voor de rapportage wordt minstens de leidinggevende archeoloog ingezet.

Conservatie & langdurige bewaring van het archeologisch ensemble

Archeologische conservatie kent verschillende vormen die in alle fases van het archeologisch onderzoek dienen aanwezig te zijn om het onderzoekspotentieel van de opgegraven objecten ten volle te benutten. Zo wordt ervoor gezorgd dat alle nodige voorzorgen genomen zijn om de bewaring van een archeologisch artefact te verzekeren van bij het opgraven tot een eventuele verdere conservatiebehandeling. De artefacten worden bewaard in een gecontroleerde en aangepaste omgeving om eventuele degradatieprocessen te vertragen of stoppen. Indien nodig wordt een conservatie in functie van het onderzoek (alle ingrepen die nodig zijn om zoveel mogelijk informatie uit een archeologisch artefact te halen) of een stabiliserende conservatie (de behandeling die nodig is om een artefact stabiel te kunnen bewaren en hanteren) uitgevoerd.

Op basis van het assessment, en in samenspraak met de conservator, wordt een beslissing genomen met betrekking tot welke ingrepen noodzakelijk en nuttig zijn. De conservator coördineert alle aspecten inzake conservatie tijdens het onderzoek. Hij bepaalt welke aspecten van de conservatie kunnen uitgevoerd worden door hem zelf en welke door andere medewerkers, en hoe dit dient te gebeuren.

Ook dient er rekening te worden gehouden met het vondstassemblage. Indien een groot assemblage van dezelfde artefacten wordt gevonden, is het niet in alle gevallen noodzakelijk om alle artefacten te gaan conserveren. In dit geval zal dan een representatief aandeel verder onderzocht en geconserveerd worden.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk die voor aanvang van het onderzoek met ingreep in de bodem reeds voorzien zijn.

3 FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2020).	2
Figuur 2: Toekomstplan (D&D architecten bvba, 2020)	3
Figuur 3: Allesporenplan (Archebo bvba, 2019).....	5
Figuur 4: Vervolgonderzoek (Archebo bvba, 2020).	7